

ISSN 2414-5858 (Print)

ISSN 2414-5866 (Online)

DOI 10.52363/2414-5866-2023-2

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

**ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

Серія "Державне управління"

Збірник наукових праць

Випуск 2 (19)

Харків 2023

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голова редакційної ради – Садковий В.П., д-р. наук держ. упр., проф.

Головний редактор – Домбровська С.М., д-р. наук держ. упр., проф.

Відповідальний секретар – Помаза-Пономаренко А.Л., д-р. наук держ. упр., с.д.

Члени редакційної колегії:

Дегтяр А.О., д-р. наук держ. упр., проф.

Древаль Ю.Д., д-р. наук держ. упр., проф.

Іваницька О.М., д-р. наук держ. упр., проф.

Куц Ю.О., д-р. наук держ. упр., проф.

Майстро С.В., д-р. наук держ. упр., проф.

Маліков В.В., д-р. наук держ. упр., проф.

Мороз В.М., д-р. наук держ. упр., проф.

Ромін А.В., д-р. наук держ. упр., проф.

Сиченко В.В., д-р. наук держ. упр., проф.

Стрельцов В.Ю., д-р. наук держ. упр., проф.

Кучабський Олександр, д-р. габіліт., проф. (Польща)

Міхальські Томаш, д-р. габіліт., проф. (Польща)

Урбанек Анджей, д-р. габіліт., проф. (Польща)

Засновник:

Національний університет цивільного захисту України

Свідectво Державної реєстраційної служби України про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 21020-10820р від 15.10.2014 р.

Вісник НУЦЗУ включено до Переліку наукових фахових видань України групи «Б» (Наказ Міністерства освіти і науки України № 775 від 16.07.2018 р.).

ISSN 2414-5858 (Print).

ISSN 2414-5866 (Online)

DOI 10.52363/2414-5866-2023-2

УДК 351

ББК 67.99(2)116 Ф 43

Друкується за рішенням вченої ради НУЦЗУ. Протокол № 2 від 26.10.2023 р.

Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2023. – Вип. 2 (19). – 542 с. – (Серія "Державне управління").

У статтях наукового збірника, згрупованих у тематичні розділи, висвітлено проблеми розвитку системи державного регулювання економічних і соціальних процесів, а також реагування на надзвичайні ситуації.

Призначений для науковців, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, а також усіх, хто цікавиться сучасними проблемами державного управління.

The articles of the scientific journal are grouped in thematic sections; the problems of the state regulation system of economic and social processes are enlightened, as well as response to emergencies.

For scientists, civil servants, local government officials, and anyone who is interested in modern problems of public administration.

Вісник НУЦЗУ включено:

1. У 2016 р. до міжнародної бібліографічної бази даних *RePEc* (США) і міжнародної наукометричної бази даних *Index Copernicus* (Польща).

2. У 2017 р. до міжнародної бібліографічної бази даних *Ulrich's Periodicals Directory*.

3. У 2018 р. до міжнародних індексаційних баз даних *Eurasian Scientific Journal Index* (Казахстан) і *ResearchBib* (Японія).

*Садковий В.П., д.держ.упр., проф., НУЦЗУ, м. Харків,
ORCID: 0000-0001-7054-671X,*

*Клочко А.М., д.ю.н., проф., ХНУВС, м. Харків,
ORCID: 0000-0002-6898-964X,*

*Борисова Л.В., к.ю.н., доц., НУЦЗУ, м. Харків,
ORCID: 0000-0001-6554-1949,*

*Нікітіна Л.О., к.т.н., доц., НТУ «ХПІ», м. Харків,
ORCID: 0000-0001-9175-6716,*

Коломієць В.С., НУЦЗУ, м. Харків, ORCID: 0009-0001-4058-4026

*Sadkovy V., Doctor of Public Administration, Professor,
National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv,
Klochko A., Doctor in Law Sciences, Professor, Kharkiv National Univer-
sity of Internal Affairs, Kharkiv,*

*Borysova L., Ph.D in Law Sciences, Associate Professor,
National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv,*

*Nikitina L., Ph. in Technical Sciences, Associate Professor,
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv,*

*Kolomiets V., National Technical University "Kharkiv Polytechnic
Institute", Kharkiv*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

STATE POLICY IN THE SPHERE OF TECHNICAL PROTECTION OF INFORMATION

У статті досліджуються питання наукової розробки проблеми державної політики у сфері технічного захисту інформації, питання організаційних, правових і технічних заходів захисту інформації. Сформульовані основні напрями реалізації державної політики щодо захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах та шляхи виконання низки заходів відповідно до визначених завдань. Зазначено, що вимоги безпеки ідентифікуються систематичною оцінкою ризиків, які визначають відповідні управлінські дії та пріоритети управління ризиками інформаційної безпеки для забезпечення зниження ризиків до прийняттого рівня. Визначені принципи та основні напрями формування і проведення державної політики у сфері технічного захисту інформації для унеможливлення реалізації загрози для інформації. Звертається увага на підготовку і видання відповідних нормативно-правових актів та нормативних документів з урахуванням міжнародного досвіду. Зроблено висновок, що забезпе-

чити безпеку комп'ютерної інформації в телекомунікаційній мережі неможливо, так як абсолютно захищена система непридатна для її використання, крім того не всі шляхи подолання безпеки реально відомі.

Ключові слова: державні інформаційні ресурси, державна політика у сфері технічного захисту інформації, захист інформаційних ресурсів, засоби технічного захисту інформації.

The article examines issues of scientific development of the problem of state policy in the field of technical information protection, issues of organizational, legal and technical measures of information protection. The main directions of the implementation of the state policy regarding the protection of state information resources in information and telecommunication systems and the ways of implementing a number of measures in accordance with the defined tasks have been formulated. It is noted that security requirements are identified by systematic risk assessment, which determines appropriate management actions and information security risk management priorities to ensure risk reduction to an acceptable level. The principles and main directions of the formation and implementation of state policy in the field of technical protection of information to prevent the realization of threats to information are defined. Attention is drawn to the preparation and publication of relevant normative legal acts and normative documents taking into account international experience. It was concluded that it is impossible to ensure the security of computer information in the telecommunications network, since a completely secure system is unsuitable for its use, besides, not all ways of overcoming security are really known.

Keywords: state information resources, state policy in the field of technical information protection, protection of information resources, means of technical information protection.

Постановка проблеми. Загальноприйнятою особливістю та характеристикою інформаційного суспільства є наявність інформаційної інфраструктури, що складається з телекомунікаційних мереж та розподілених у них інформаційних ресурсів як запасів знань. Процеси перетворення та реалізації знань через матеріалізацію інформаційного ресурсу отримують розвиток за рахунок високих інформаційних технологій, що характеризується значною кількістю циркулюючої комунікаційними каналами зв'язку інформації, а також наявністю необхідних засобів її збереження, пересилання, оброблення, використання та захисту.

Термін «захист інформації» (англ. Data protection) визначає сукупність методів і засобів, що забезпечують цілісність, конфіденційність і доступність інформації за умов впливу на неї загроз природного або штучного характеру, реалізація яких може призвести до завдання шкоди власникам і користувачам інформації. Безпека звичайно пов'язується зі станом нормальному функціонування суспільних інститутів та інших форм соціальної діяльності, зі станом захищеності об'єкта (системи) від зовнішніх та внутрішніх негативних впливів, загроз, небезпек тощо. При цьому основними

об'єктами, на які направлені заходи із забезпечення безпеки, є людина і громадянин, суспільство і держава.

Проблема формування та реалізація державної політики у сфері технічного захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту яких встановлена законом, актуалізується з урахуванням нових тенденцій, викликів і загроз у кіберпросторі, і тими ризиками, що з'являються через неможливість контролювати тенденції і процеси інформаційно-соціального та інформаційно-технологічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання захисту інформації, у тому числі державних інформаційних ресурсів, розкривали вітчизняні дослідники у розрізі своїх генеральних досліджень: О.Д. Довгань, В.А. Ліпкан, В.Г. Пилипчук, А.М. Гуз, Т.Ю. Ткачук, О.Б. Розвадовський, О.О. Пучков та інші. Ефективність діяльності державних органів у сфері захисту інформації України була предметом досліджень вчених А.І. Марущака, О.К. Юдіна, О.В. Сосніна. На думку Г. Почепцова, інформаційну політику необхідно розглядати як сукупність принципів, підходів, визначальних законів функціонування інформаційної сфери [4, с. 12]. В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук розглядають інформаційну політику держави як діяльність держави в інформаційній сфері, спрямовану на задоволення інформаційних потреб людини і громадянина через формування відкритого інформаційного суспільства на основі розвитку єдиного інформаційного простору цілісної держави та його інтеграції у світовий інформаційний простір з урахуванням національних особливостей і інтересів під час забезпечення інформаційної безпеки на внутрішньому та міжнародному рівнях [5, с. 6].

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування пріоритетних завдань захисту інформації.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічний прогрес встановив перед людством відповідальність за використання отриманої могутності – «розвиток техніки несе необмежені можливості для добра і зла» [3, с. 76].

Прогрес у різних галузях науки і техніки призвів до створення компактних та високоефективних технічних засобів, за допомогою яких можна підключатись до ліній телекомунікацій та різноманітних технічних засобів опрацювання інформації з метою здобування, пересилання та аналізу даних. Комунікаційне обладнання, яке використовується в мережах зв'язку, передбачає дистанційний доступ до його апаратних та програмних засобів, що створює умови для несанкціонованого впливу на їх функціонування і контролю за організацією зв'язку та змістом повідомлень, які пересилаються. За таких умов створились можливості витоку інформації, порушення її цілісності та блокування.

Небезпека є об'єктивною і очевидною субстанцією, що має місце в реальній дійсності. Прагнення людини убезпечитися від загрожуючих чинників, явищ і процесів є природним і актуальним. Безпека, тобто стан захищеності

ності життєво важливих інтересів громадянина, суспільства, держави, людства і цивілізації від небезпек, – це одна з найважливіших цінностей соціального буття людей, обов'язкова передумова існування і подальшого розвитку людства. Безпека повинна створювати гармонію і переборювати протиріччя у відносинах «людина – техніка», «техніка – техніка», «людина – навколишнє середовище», у взаєминах між людьми, особою і державою, суспільством, між націями і державами.

Реалізація державної політики щодо захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах полягає у:

- підготовці пропозицій до визначення загальної стратегії та пріоритетних напрямів діяльності у сфері захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах;
- виконанні обов'язків уповноваженого органу у сфері захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах;
- розробленні порядку та вимог до захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах, а також погодження проєктів нормативно-правових актів з цих питань;
- розробленні критеріїв та порядку оцінювання стану захищеності державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах тощо.

Реалізація державної політики забезпечується шляхом виконання низки заходів відповідно до визначених завдань, а саме:

- методичного керівництва та координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності з питань, пов'язаних із запобіганням вчиненню порушень безпеки інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, виявленням та усуненням наслідків інших несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах;
- накопичення та аналізу даних про вчинення та/або спроби вчинення несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах, а також про їх наслідки;
- організації та здійснення оцінювання стану захищеності державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах, надання відповідних рекомендацій.

Вважається (С.Е. Остапов, С.П. Євсєєв, О.Г. Король), що система захисту інформації не може забезпечити стовідсотковий ефект. Відповідно, визначається певний рівень інформаційної безпеки, який відображає припустимий ризик її спотворення, знищення, несанкціонованого доступу та витоку. Таким чином, основне завдання захисту інформації полягає в тому, щоб злам системи відбувся якомога пізніше та/або не мав суттєвих наслідків для її функціонування й використання інформації, що нею циркулює.

Вимоги безпеки ідентифікуються систематичною оцінкою ризиків безпеки. Результати оцінки ризику визначають відповідні управлінські дії та пріоритети управління ризиками інформаційної безпеки і впровадження контролів, вибраних для забезпечення зниження ризиків до прийняттого рівня. Оцінка ризиків повинна періодично повторюватися для врахування змін, які можуть вплинути на результати оцінки ризику. Мета якісної оцінки ризиків – ранжувати інформаційні загрози та небезпеки за різними критеріями, система яких дозволить сформувати ефективну систему впливу на них. Для забезпечення інформаційної безпеки впроваджується відповідний набір контролів, який включає політику, процеси, процедури, організаційні структури і програмні та апаратні функції. Вибір контролів безпеки залежить від управлінських рішень, основаних на критеріях прийняття ризику, варіантах обробки ризику та загальному підході до управління ризиком, застосовному в організації, і повинен також відповідати усьому чинному національному й міжнародному законодавству та нормативним документам.

Отже, безпека, яка може бути досягнута за допомогою технічних засобів, є обмеженою і має підтримуватись відповідним управлінням та процедурами, що включають спеціальні технічні засоби та методи захисту інформації від несанкціонованого доступу.

Концепція технічного захисту інформації в Україні (Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1997 р. №1126) визначає основи державної політики у сфері захисту інформації інженерно-технічними заходами. Технічний захист інформації (ТЗІ) є складовою частиною забезпечення національної безпеки України. Стратегія захисту інформації визначає основу для побудови комплексу заходів щодо інформаційної безпеки, передбачаючи необхідні, конкретні засоби захисту, які є найбільш дієвими з точки зору наявних інформаційних, фінансових та людських ресурсів. Напрями розвитку ТЗІ обумовлюються необхідністю своєчасного використання заходів, адекватних масштабам загроз для інформації, і ґрунтуються на засадах правової, соціальної, демократичної держави відповідно до прав суб'єктів інформаційних відносин на доступ до інформації та її захист.

Принципами формування і проведення державної політики у сфері технічного захисту інформації є:

- дотримання балансу інтересів особи, суспільства та держави, їх взаємна відповідальність;
- єдність підходів до забезпечення цього захисту, які визначаються загрозами безпеці інформації та режимом доступу до неї;
- комплексність, повнота та безперервність його заходів;
- відкритість нормативно-правових актів та нормативних документів з питань такого захисту, які не містять відомостей, що становлять державну таємницю тощо.

Основними напрямками державної політики у сфері технічного захисту

інформації, які зумовлені пріоритетністю національних інтересів і мають на меті унеможливлення реалізації загрози для інформації, виступають:

- її нормативно-правове забезпечення: удосконалення чинних та створення нових нормативно-правових актів щодо захисту інформації, яка становить державну та іншу передбачену законом таємницю, конфіденційної інформації, що належить державі;

- розроблення нормативно-правових актів щодо захисту відкритої інформації, важливої для особи, суспільства та держави;

- удосконалення правових механізмів організаційного забезпечення технічного захисту інформації;

- удосконалення нормативно-правових актів щодо умов і правил провадження діяльності у сфері технічного захисту інформації;

- удосконалення нормативно-правових актів щодо здійснення контролю за імпортом з метою впровадження в Україні іноземних інформаційних технологій з захистом інформації тощо.

Приведення інформаційних відносин у сфері ТЗІ у відповідність із міжнародними стандартами сприятиме утвердженню України у світі як демократичної, соціальної, правової держави. Слід звернути увагу на важливе положення, що має бути покладене в основу формування системи захисту даних при міждержавній співпраці, оскільки гарантувати інформаційний суверенітет України при міжнародному інформаційному обміні без створення ефективної системи технічного захисту інформації практично неможливо.

Подальшим кроком у напрямку організації та здійснення оцінювання стану захищеності державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах має стати підготовка та видання відповідних нормативно-правових актів та нормативних документів, які б, з урахуванням міжнародного досвіду, дозволили оптимізувати вироблення єдиних критеріїв та порядку такого оцінювання.

Обов'язковою умовою забезпечення захисту інформації, яка циркулює в інформаційно-телекомунікаційних системах та на об'єктах інформаційної діяльності, є одержання об'єктивної оцінки рівня захищеності інформації, що здійснюється шляхом проведення державної експертизи та атестації.

Перелік засобів ТЗІ формується відповідно до п. 17 Положення про технічний захист інформації в Україні, затвердженого Указом Президента України від 27 вересня 1999 р. № 1229 і призначений для використання суб'єктами системи технічного захисту інформації (ТЗІ) під час розроблення, модернізації та впровадження комплексів ТЗІ на об'єктах інформаційної діяльності (ОІД) та комплексних систем захисту інформації (КСЗІ) в автоматизованих системах (АС).

Перелік містить номенклатуру засобів ТЗІ (технічних засобів, основним функціональним призначенням яких є захист інформації від загроз витоку, порушення цілісності та блокування; технічних засобів, в яких додат-

external factors on the further development of this strategic direction in the field of public management and administration.

Recent research and publications analysis. The issue of implementation and development of e-government tools in Ukraine is considered in socio-philosophical and public administration discourses. A great contribution to the modern theory and practice of e-government development has been made by scholars from abroad, such as Y. Chen, S. Chen, R. Ching, W. Hang, J. Krogsti, K. Laney, J. Li, Y. Long, J. Moon, L. Raisan, H. Singh, K. Siau, D. West. The issue of e-government development in Ukraine has been studied in numerous researches by national scientists. Within the framework of this topic, the latest scientific achievements were presented in the works of such researchers as M. V. Balduev, O. G. Mazur, S. M. Isikov, M. S. Kovtun, E. O. Moiseeva, V. G. Markosian. However, it should be noted that this issue is quite young and is characterized by a weakness of theoretical and practical scientific development, so further reflection is of particular relevance.

Paper objective. The purpose of the study is to analyze the state of development and prospects of e-government tools in Ukraine.

Conclusions of the research. In general, e-governance in Ukraine is seen as a strategically important element for achieving harmonious integration into the global information space, and the tools under consideration indicate the growth of technological progress in the field of public administration. It can be argued that the prospects for the development of e-government tools in Ukraine have positive trends, as this is due to internal and external factors.

On the one hand, at the internal level, there are problems with the technological level, telecommunication infrastructure, insufficient regulatory framework, and low human resources expertise, which significantly complicates the effective implementation of e-government tools. On the other hand, at the external level, the socio-cultural context, including public readiness and trust in technology, influences the development of electronic tools. The positive attitude of Ukrainians towards e-services, as evidenced by the use of the Diia platform, indicates a successful path in this direction. External factors also include political developments and international support that define digitalization as a key component of Ukraine's resilience and capacity.

The overall reflection points to the need to overcome internal challenges to ensure the successful development of e-governance, as well as the continued positive impact of external factors that facilitate Ukraine's integration into the global digital space.

Yashchenko O., Harbuz S.

An extended abstract of a paper on the subject of:
"EDUCATION AS ONE OF THE KEY AREAS OF PUBLIC ADMINISTRATION AND THE WEB ECONOMY IN UKRAINE"

Problem setting. The digitalization process covers all spheres of social life, which can, in turn, affect the sustainable development of the labor market, the health

СПИСОК АВТОРІВ

Астахов В.Д., ад'юнкт ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Батир Ю.Г., к.е.н., доц., кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту ННВЦ, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Баштанник О.В., докторант Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», м. Дніпро

Біліченко А.П., аспірант Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро

Білоконь Ю.М., старший науковий співробітник, УкрНДІ «Ресурс», м. Київ

Білотіл О.М., к.держ.упр., старший викладач кафедри наглядово-профілактичної діяльності, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Борисенко О.П., д.держ.упр., проф., професор кафедри публічного управління та митного адміністрування, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Борисова Л.В., к.ю.н., доц., доцент кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Бульба В.Г., д.держ.упр., проф., професор кафедри права, національної безпеки і європейської інтеграції, Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, м. Харків

Буртовий Р.В., аспірант ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Вавренюк С.А., д.держ.упр., професор кафедри пожежної і техногенної безпеки об'єктів та технологій, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Васильєв О.Б., докторант навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Вітовецький В.О., аспірант навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Гавкалова Н.Л., д.е.н., проф., Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків

Гарбуз С.В., к.техн.н., доцент кафедри наглядово-профілактичної діяльності, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Голінка І.В., старший науковий співробітник, УкрНДІ «Ресурс»,

м. Київ

Горбенко О. М., аспірант навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Горелій С.С., аспірант за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, Хмельницький університет управління та права імені Л. Юзькова, м. Хмельницький

Горін А.В., здобувач, навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Дацій Н.В., д.держ.упр., проф., професор кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Поліського національного університету, м. Житомир

Демент М.О., к.пед.н., доц., доцент кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Завада Є.Є., здобувачка вищої освіти, ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Загинайко В.С., здобувачка вищої освіти, ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Замошникова Ю.Р., ад'юнкт ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Жилін С.В., директор КЗ "Харківський ліцей №106 імені В.О. Кисіля Харківської міської ради"

Жебелев І. І., аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Національного авіаційного університету, начальник Служби автомобільних доріг у Вінницькій області, м. Вінниця

Карпеко Н.М., к.держ.упр., старший викладач кафедри управління та організації діяльності в сфері цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Карпеко О.В., здобувач ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Карпенко О.В., д.держ.упр. проф., завідувач кафедри національної економіки та публічного управління, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

Клочко А.М., д.ю.н., проф., Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків

Коломієць В.С., викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Кравченко А.О., аспірант ННВЦ, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Кононович В. Г., кандидат наук державного управління, НУЦЗУ. м. Харків

Коротенко Д.О. аспірант Запорізького національного університету, м. Запоріжжя

Коруняк А.В., здобувач освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

Крюков О.І., д.держ.упр., проф., професор кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Кулешов М.М., к.т.н., доц., доцент кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Лалуєва Н.М., в.о. асистента кафедри публічного управління та адміністрування, Хмельницький університет управління та права імені Л. Юзькова, м. Хмельницький

Леоненко Н.А., д.держ.упр., доц., завідувач кафедри менеджменту навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Лопатченко І.М., к.держ.упр., доцент кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Лопушинський І.П., д.держ.упр., проф., заслужений працівник освіти України, в.о. завідувача кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, м. Івано-Франківськ

Ляшевська О.І., к.держ.упр., доц., старший викладач кафедри управління та організації діяльності в сфері цивільного захисту Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Ляшенко А.Р., здобувач ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Майстро С.В., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Малахова Т.В., д.держ.упр., доц., професор кафедри державного управління та адміністрування Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, м. Житомир

Матусова О.А., аспірантка, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

Махортов П.П., д.філософії зі спеціальності "Публічне управління та адміністрування", старший викладач-методист відділу організації освітньої діяльності навчально-методичного центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Мороз С.А., д.держ.упр., с.д., Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Нікітіна Л.О., к.т.н., доц., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Новіков В.О., здобувач, ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Оробей В.В., аспірант кафедри права, національної безпеки і європейської інтеграції, Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, м. Харків

Ортіна Г.В., д.держ.упр., проф., Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

Помаза-Пономаренко А. Л., д.держ.упр., с.д., начальник наукового відділу проблем державної безпеки ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Порока С.Г., старший науковий співробітник ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Поступна О.В., д.держ.упр., проф., доцент кафедри менеджменту ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Рожко В.М., здобувач ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Рубан А.В., к.держ.упр., доц., доцент кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Садковий В.П., д.держ.упр., проф., професор кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Семілетов О.С., доктор філософії, науковий співробітник ННВЦ Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Синишин М.М., аспірант ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Слободян Л.Я., аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, м. Івано-Франківськ

Смирна К.В., здобувач навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Степанов В.Ю., д.держ.упр., проф., Харківська державна академія культури, м. Харків

Сторож О.В., к.с.-г.н., старший науковий співробітник, УкрНДІ «Ресурс», м. Київ

Сухачов М.Р., аспірант ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Табачький М.Г., аспірант, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків

Тресков А.В., к.держ.упр., докторант ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Трусова Н.В., д.е.н., проф., Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

Тюріна Д.М., канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту ННВЦ, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Черкашин О.В., к.пед.н., заступник начальника кафедри пожежної та рятувальної підготовки, НУЦЗУ, м. Харків

Шведун В.О., д.держ.упр., проф., начальник наукового відділу з проблем управління у сфері цивільного захисту ННВЦ Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

Щепанський Е.В., д.держ.упр., проф., завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

Щербак С.М., к.техн.н., доц., старший викладач кафедри пожежної та рятувальної підготовки, НУЦЗУ, м. Харків

Юричина І.А., в.о. асистента кафедри публічного управління та адміністрування, Хмельницький університет управління та права імені Л. Юзькова, аспірант за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування м. Хмельницький

Яковлєв С.Ю., аспірант за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, Хмельницький університет управління та права імені Л. Юзькова, м. Хмельницький

Яценко О. А., к.е.н., доц., заступник начальника кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

CONTRIBUTORS

Astakhov V., Associate of Training-Production-Research Center, National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Bashtannyk O.V., Doctoral Candidate of the Department of public administration and local self-government, Dnipro University of Technology, Dnipro

Batyr Yu., PhD of Economic Sciences, associate professor, National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv

Bilichenko A., postgraduate student, University of Customs and Finance, Dnipro

Bilokon Yu., Senior Researcher of the Department for the Study of Quality and Storage Conditions of Grain, Grain Products and Food Group of Goods, Ukrainian State Research Institute "Resource" of the State Reserve Agency of Ukraine, "Honored Worker of Industry of Ukraine.", Kyiv

Bilotil O., PhD of Public Administration, Senior Lecturer of the Department of Supervisory and Preventive activities of the National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Bondar D., candidate of state management, associate professor of the Department of Public Management and Administration, Khmelnytskyi University of Management and Law named after L. Yuzkova, Khmelnytskyi

Borisova L., Ph.D in Law Sciences, Associate Professor, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Borysenko O., Doctor in Public Administration, Full Professor, Professor of the Department Chair of Public Administration and Customs Administration, University of Customs and Finance, Dnipro

Bulba V., Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Law, National Security and European Integration, Educational and Scientific Institute "Institute of Public Administration" V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

Burtovyi R., researcher of Training Research and Production Center of the National University of Civil Protection of Ukraine Kharkiv

Cherkashyn O., PhD in Pedagogical Sciences, Deputy Head of the department of fire and rescue training, National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Datsii N., doctor of sciences in public administration, professor, professor of the department of economic theory, intellectual property and public administration Polissia National University, Zhytomyr

Dement M., Ph.D in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Organization and Technical Support of Emergency Rescue Operations, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Gavkalova N., D.Sc. in Economics, Professor, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv

Golinka I., Senior Researcher of the Department of Research of Quality and Storage Conditions of Grain, Grain Products and Food Group of Goods, Ukrainian State Research Institute "Resource" of the State Agency of Reserve of Ukraine, Kyiv

Goreliy S., postgraduate student in the specialty 281 Public management and administration, Khmelnytskyi University of Management and Law named after L. Yuzkov, Khmelnytskyi

Gorin A., Training Research and Production Centre of National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Harbuz S., Phd of technical sciences, Chair of supervisory and preventive activities, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Horbenko O., PhD student of Training, Research and Production Center of the National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Karpeko N., PhD, Senior Lecturer, Department of Management and organization in the field of civil protection, National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Karpeko O., student of the Training Research and Production Centre of National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Karpenko O., Doctor of Science in Public Administration, Full Professor, Chairman of National Economy and Public Administration, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

Klochko A., Doctor in Law Sciences, Professor, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv

Kolomiets V., National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv

Kononovych V. PhD in Public Administration National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Korotenko D.O. researcher of Zaporizhzhia National University of Zaporizhzhia, Zaporizhzhia

Koruniak A., applicant for degree of Doctor of Philosophy in specialty 281 Public Management and Administration in Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi

Kravchenko A., PhD student of Training, Research and Production Center of the National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Kryukov O., doctor of science in public administration, professor, educational and production center of the National university of civil protection of Ukraine, Kharkiv

Kuleshov N., Ph.D of Technical Sciences, Associate Professor, Department of Management and Organization of Activities in the Field of Civil Protection National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Laluyeva N., acting assistant of the department of public management and administration, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi

Leonenko N., Doctor in Public Administration, Associate Professor, National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Liashenko A., student of the Training Research and Production Centre of National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Liashevska O., PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and organization in the field of civil protection, National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Lopatchenko I., PhD of Public Administration, Lecturer of the Department of Public Administration in the sphere of Civil Defense of the Training Research and Production Centre of National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Lopushynskyi I., Acting Head of the Department of Public Management and Administration, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk

Maistro S., Doctor of Sciences (Public Administration), Professor, Head of the department of public administration for civil defence of the National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv

Makhortov P., Doctor of Philosophy in Public Management and Administration, Department of Organization of Educational Activities of the Educational and Methodical Center of the National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Malakhova T., doctor of sciences in public administration, assistant professor, professor of the Department of Public Management and Administration State University of Information and Communication technologies, Zhytomyr

Matusova O., Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi

Moroz S., D.Sc. in Public Administration, Senior Research Officer, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Nikitina L., Ph. in Technical Sciences, Associate Professor, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kharkiv

Novikov V., Training Research and Production Centre of National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Orobei V., Postgraduate student of the Department of Law, National Security and European Integration, Educational and Scientific Institute "Institute of Public Administration" V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

Ortina G., Doctor in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Zaporizhzhia

Pomaza-Ponomarenko A., Doctor in Public Administration, Head of the Scientific Department for State Security Problems of the Training Research and

Production Centre of National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Poroka S., PhD in Public Administration Senior Research Fellow of State Security Research Department of Educational-scientific-production center, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Postupna O., Doctor of Science in Public Administration, Professor, Associate Professor of the Department of Management of Educational-scientific-production center, National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv

Rozhko V., Ph.D. student at the National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Ruban A., PhD (Public Administration), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Supervisory and Preventive Activities of the Faculty of Civil Protection, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Sadkovy V., Doctor of Public Administration, Professor, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Semiletov O., PhD in Public Administration, researcher, National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Shchepanskyi E., Doctor of Public Administration, Prof., Head of the Department of Public Management and Administration, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi

Shvedun V., Doctor of Science in Public Administration, Full Professor, Head of the Scientific Department on Problems of Management in the Civil Defence Sphere of the Educational, Scientific and Production center, National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Slobodian L., graduate student of the Department of Public Management and Administration, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk

Smyrna K., Postgraduate student of the Educational, Research and Production Center, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Stepanov V., Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

Storozh O., Ph.D. Senior Researcher of the Department for the Study of Quality and Storage Conditions of Grain, Grain Products and Food Group of Goods, Ukrainian State Research Institute "Resource" of the State Reserve Agency of Ukraine, Kyiv

Sukhachov M., PhD student of Training Research and Production Center of the National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Synyshyn M., postgraduate student of educational-scientific-production center at National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Scherbak S., PhD in Technical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer of the department of fire and rescue training, National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Tabatskyi M., Postgraduate student, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv

Tiurina D., PhD in Pedagogy, Associate Professor, Department of Management, National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Treskov A., PhD of Public Administration, doctoral student of Training Research and Production Center, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Trusova N., Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Zaporizhzhia

Vasyliiev O., doctoral student of the Training, Research and Production Center of the National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Vavreniuk S., Doctor of Sciences (Public Administration), Professor of the department of fire and technogenic safety of facilities and technologies, National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

Vitovetskyi V., researcher of Training Research and Production Center of the National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

Yakovlev S., postgraduate student in the specialty 281 Public management and administration, Khmelnytskyi University of Management and Law named after L. Yuzkov, Khmelnytskyi

Yashchenko O., Phd in economics, Associate professor, Deputy Head of the Department of Management and organization of civil defence, National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv

Yurychyna I., acting assistant of the department of public management and administration, graduate student by specialty 281 Public management and administration Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi

Zahynayko V., Student, Training Research and Production Centre, National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv

Zamoshnikova Yu., Adjunct of Training Research and Production Center of the National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

Zavada Y., Student, Training Research and Production Centre, National university of civil defence of Ukraine, Kharkiv

Zhebelev I., graduate student of the Department of Public Management and Administration of the National Aviation University, head of the Highway Service in the Vinnytsia Region, Vinnytsia

Zhylin S., Director of the Municipal institution "Kharkiv Lyceum, No. 106 after V. Kysil of the Kharkiv City Council named", Kharkiv

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	3
<i>Біліченко А. П., Борисенко О. П.</i> Методологічні засади підвищення ефективності управління в податковій системі України.....	3
<i>Гавкалова Н. Л., Табацький М. Г.</i> Роль державного фінансового контролю у забезпеченні економічної безпеки держави.....	13
<i>Жебелев І. І.</i> Державна політика розвитку транспортної галузі: категоріально-понятійні аспекти.....	24
<i>Лопушинський І. П., Слободян Л. Я.</i> Безбар'єрність як державна ідеологія й політика забезпечення рівних прав і можливостей громадян.....	36
<i>Ляшенко А. Р., Карпеко О. В.</i> Генезис організаційно-правового забезпечення публічного управління у сфері безбар'єрного розвитку туризму в Україні....	47
<i>Майстро С. В., Карпенко О. В.</i> Шляхи трансформації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки в умовах європейської інтеграції України.....	56
<i>Ортіна Г. В., Трусова Н. В.</i> Державне управління безпекою особистості в контексті сталого розвитку та національної безпеки.....	66
<i>Помаза-Пономаренко А. Л., Бондар Д. В., Демент М. О.</i> Державна безпека кордону: ризики та загрози для національної безпеки України й ЄС.....	75
<i>Степанов В. Ю.</i> Форсайт туристичної діяльності: концептуальний аспект.....	81
ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	90
<i>Баштанник О. В.</i> Спроможність держави як суб'єкта публічного управління в політичній системі України.....	90
<i>Білоконь Ю. М., Голінка І. В., Сторож О. В.</i> Деякі аспекти реформування системи державного матеріального резерву у сучасних реаліях.....	98

<i>Вавренюк С. А.</i>	Економічний механізм публічного управління в системі реформування та розвитку вищої освіти в Україні.....	109
<i>Васильєв О. Б.</i>	Сучасні тенденції трансформації феномену корупції.....	122
<i>Горбенко О. М.</i>	Формування державної політики економічної безпеки України в умовах глобалізації.....	130
<i>Дацій Н. В., Малахова Т. В.</i>	Вдосконалення державного фінансового контролю в податковій системі.....	138
<i>Карпеко Н. М.</i>	Гендерні аспекти формування соціальної політики в Україні на прикладі країн північної Європи.....	145
<i>Кравченко А. О.</i>	Державна соціальна політика: ринок праці та соціальний захист населення України.....	153
<i>Леоненко Н. А., Сухачов М. Р.</i>	Державна політика забезпечення безпекового середовища функціонування критичної інфраструктури в Україні.....	162
<i>Рожко В. М.</i>	Закордонний досвід публічного управління цифровізацією у воєнній сфері.....	170
<i>Синишин М. М.</i>	Формування державної безпеки кордону в період глобальних трансформацій.....	176
<i>Смирна К. В.</i>	Оцінка результативності державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України в сучасних умовах.....	183
<i>Шведун В. О., Рубан А. В.</i>	Напрями вдосконалення державної політики щодо забезпечення національної безпеки.....	192
<i>Яковлєв С. Ю.</i>	Інструменти електронного урядування в Україні: стан та перспективи розвитку.....	198
	ІНСТИТУТИ ТА СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	207
<i>Novikov V.</i>	Theoretical and institutional features of the modern definition of the concept of hybrid war.....	207

<i>Pomaza-Ponomarenko A., Bilotil O.</i>	
Institutions of the political system vs. legal subsystems and institutions...	213
<i>Астахов В. Д.</i>	
Недоліки формування системи державної політики протидії корупції в Україні.....	219
<i>Буртовий Р. В.</i>	
Проблемні питання термінології в правових засадах забезпечення національної безпеки.....	228
<i>Горелий С. С.</i>	
Інституціонально-стратегічні аспекти механізмів публічного управління в сфері національної безпеки.....	236
<i>Горін А. В.</i>	
Проблеми реалізації державного регулювання фізкультурно-спортивної діяльності в Україні.....	245
<i>Матусова О. А.</i>	
Особливості нормативного забезпечення діяльності громадських рад при органах публічної влади в Україні в умовах воєнного стану.....	253
<i>Тресков А. В.</i>	
Глобальні проблеми енергетики через війну в Україні та напрями трансформації енергетичної геополітики.....	264
<i>Тюріна Д. М.</i>	
Соціально-економічний аналіз державної гендерної політики в умовах євроінтеграції України.....	273
<i>Щепанський Е. В.</i>	
Інституціонально-організаційний механізм публічного управління у сфері екологічної безпеки в контексті реформування екологічної політики України.....	285
КАДРОВА ПОЛІТИКА ТА ДЕРЖАВНА СЛУЖБА.....	301
<i>Вітовецький В. О.</i>	
Розвиток міжнародного співробітництва в рамках реформування освіти на базі університетських комплексів.....	301
<i>Замошникова Ю. Р.</i>	
Механізми розвитку студентської академічної мобільності в Україні.....	309
<i>Кононович В. Г., Порока С. Г.</i>	
Державне управління цифрофими технологіями в галузі фізичного виховання та спорту.....	317
<i>Поступна О. В.</i>	
Регіональні освітні системи як об'єкт публічного управління.....	325

<i>Семілетов О. С.</i>	
Публічне управління актуальними проблемами освіти.....	335
<i>Яценко О. А., Гарбуз С. В.</i>	
Освіта як одна з ключових сфер публічного управління та web-економіки в Україні.....	344

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК..... 353

<i>Бульба В. Г., Оробей В. В.</i>	
Європейська практика забезпечення розвитку соціальної інфраструктури сільських територій.....	353
<i>Коротенко Д. О.</i>	
Шляхи розвитку і стимули до реформ у муніципальних системах європейських країн.....	366
<i>Коруняк А. В.</i>	
Історичні аспекти становлення інституту старости в Україні.....	376
<i>Мороз С. А., Батур Ю. Г., Лопатченко І. М.</i>	
Інноваційні ризики соціально-гуманітарного й освітнього менеджменту в Україні (територіальний аспект).....	391
<i>Юричина І. А., Лалуєва Н. М.</i>	
Удосконалення зв'язків з громадськістю в контексті розвитку територіальних громад.....	401

РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ..... 413

<i>Кулешов М. М.</i>	
Щодо стійкості об'єктів критичної інфраструктури в умовах надзвичайних ситуацій та воєнних загроз.....	413
<i>Ляшевська О. І.</i>	
Державне регулювання особливостей прийняття управлінських рішень в умовах воєнного стану ДСНС України.....	421
<i>Садковий В. П., Клочко А. М., Борисова Л. В., Нікітіна Л. О., Коломієць В. С.</i>	
Державна політика у сфері технічного захисту інформації.....	429

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ..... 437

<i>Крюков О. І., Махортов П. П., Загинайко В. С., Завада Є. Є.</i>	
Цивільний захист як наукова категорія в системі національної безпеки.....	437

Черкашин О. В., Щербак С. М., Жилін С. В.

Участь держави у навчанні дітей пожежній безпеці: екскурс до історії питання.....	447
РЕЦЕНЗІЇ.....	455
ABSTRACTS.....	457
Список авторів.....	526
Contributors.....	531

Національний університет цивільного захисту України – провідний вищий навчальний заклад у системі підготовки кадрів для Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

В університеті здійснюється підготовка за такими напрямками:

- Цивільний захист;
- Охорона праці;
- Пожежна безпека;
- Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування;
- Хімічна технологія;
- Психологія;
- Управління у сфері цивільного захисту;
- Охорона праці у сфері цивільного захисту;
- Екологічна безпека;
- Управління пожежною безпекою;
- Туризм.

В університеті працюють ад'юнктура і докторантура, функціонують спеціалізовані вчені ради:

- Д 64.707.01 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук за спеціальністю 21.06.02 "Пожежна безпека";
- К64.707.02 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.09 "Психологія діяльності в особливих умовах";
- Д 64.707.03 із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук з державного управління за спеціальностями 25.00.02 "Механізми державного управління" і 25.00.05 "Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку";
- Д 64.707.04 із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора технічних наук за спеціальностями 21.02.03 "Цивільний захист" і 21.06.01 "Екологічна безпека".

Пріоритетні напрямки наукової діяльності:

- Управління у сфері цивільного захисту;
- Підвищення ефективності забезпечення пожежної безпеки об'єктів, процесів та ін.;
- Запобігання та локалізація надзвичайним ситуаціям, а також ліквідації їх наслідків;
- Психологічне забезпечення діяльності співробітників ДСНС та населення в умовах НС;
- Державне управління у сфері цивільного захисту.

Університет – організатор науково-практичних конференцій, а саме:

- Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика;
- Проблеми цивільного захисту: управління, запобігання, аварійно-рятувальні та спеціальні роботи;
- Забезпечення пожежної та техногенної безпеки;
- Проблеми техногенної та природної безпеки: міжнародне партнерство у НС;
- Сучасний стан розвитку екстремальної та кризової психології тощо.

В університеті видаються такі збірки наукових праць:

- "Проблеми пожежної безпеки";
- "Проблеми надзвичайних ситуацій";
- "Проблеми екстремальної та кризової психології";
- "Вісник Національного університету цивільного захисту України (Серія "Державне управління")" (категорії Б).
- EAST JOURNAL OF SECURITY STUDIES.

З вимогами, що висуваються до статей, можна ознайомитися на сайті – <http://vdu-nuczu.net/ua/>.

61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94, тел./факс: (057) 700-31-71, факс: (057) 715-63-91, E-mail: post@nuczu.edu.ua, dergupr@nuczu.edu.ua

**ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
Серія "Державне управління"**

Збірник наукових праць

2023

Випуск 2 (19)

Вісник заснований у 2014 р.
Включений до Переліку наукових фахових видань України групи Б у 2018 р.

*Включений до міжнародної наукометричної бази даних
Index Copernicus (Польща) у 2016 р.*

Включений до міжнародної бібліографічної бази даних RePEc (США) у 2016 р.

*Включений до міжнародної бібліографічної бази даних
Ulrich's Periodicals Directory у 2017 р.*

*Включений до міжнародних індексаційних баз даних
Eurasian Scientific Journal Index (Казахстан) і ResearchBib (Японія) у 2018 р.*

DOI 10.52363/2414-5866-2023-2

Підписано до друку 22.11.2023. Формат 60x84/16.
Папір 80 г/м². Друк ризограф. Ум. друк. арк. 23,0
Тираж 300 прим. Вид. № 112/15. Обл.вид арк. 12,1.

Навчально-науково-виробничий центр
Національного університету цивільного захисту України
61024, м. Харків, вул. Лермонтовська, 28
www.nuczu.edu.ua

Надруковано в друкарні ФО-П Дуюнова Т.В.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 2475418720 від 19.11.2014 р.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80

Надруковано в друкарні ФО-П Дуюнова Т.В.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 2475418720 від 19.11.2014 р.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80